

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาหัวข้องานวิจัยด้านวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมนี้ ในประเด็นปัญหาสภาพปัญหามูลฝอยและแนวทางการบริหารจัดการมูลฝอย กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะขวาง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย 2 ประการคือ ประการแรกเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการมูลฝอยของเทศบาลตำบลเกาะขวาง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ส่วนประการที่สองเพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเทศบาลตำบลเกาะขวาง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ในการบริหารจัดการมูลฝอยที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยประชาชนทั่วไปใน 9 หมู่บ้าน จำนวน 390 คน ด้วยแบบสอบถาม ส่วนแบบสัมภาษณ์ในกรณีคณะผู้บริหาร สมาชิกเทศบาล หัวหน้าส่วนราชการ และพนักงานเทศบาลตำบลเกาะขวาง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี จำนวน 53 ชุด

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มี 2 ประเภทคือ แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้างประกอบด้วยคำถามที่ให้ผู้ตอบคำถามแสดงความคิดเห็น แบบมีจุดเน้น (Focus Interview) และแบบสอบถามมีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกคำตอบ (Check List)

การวิเคราะห์ข้อมูลและแปรผล ประกอบด้วยข้อมูลเชิงปริมาณเป็นการวิเคราะห์โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาแปรผลข้อมูล และบันทึกลงในสื่อนคอมพิวเตอร์ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์วิเคราะห์ทางสถิติ ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยคณะผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ แล้วสรุปเป็นประเด็นหลักและพรรณนาข้อความอย่างละเอียด

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากผลการศึกษาสรุปแบบสอบถาม จำนวน 390 ชุด พบว่าประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเกาะขวาง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 222 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 56.92 ส่วนเพศชาย จำนวน 168 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 43.08 ทั้งนี้อายุส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 20 – 30 ปี จำนวน 103 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 26.41 ในส่วนการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 182 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 46.67 ด้านสถานภาพครอบครัวส่วนใหญ่เป็นผู้อาศัย จำนวน 231 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 59.23 สำหรับจำนวนสมาชิกในครอบครัวมีจำนวน 3 – 4 คน คิดเป็นร้อยละ 56.92 หรือจากจำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 222 คน ในส่วนของอาชีพหลักของครอบครัวส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้าง จำนวน 202 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 51.80 มีระดับรายได้ต่อครัวเรือนส่วนใหญ่อยู่ที่ 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 151 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 38.72 ในประเด็นคำถามเกี่ยวกับประเภทมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชนส่วนใหญ่เป็นมูลฝอยทั่วไป เช่น ถูพลาสติกของขนม พอยล์และห่อพลาสติก จำนวน 160 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 41.03

ในส่วนที่สองเป็นแบบสอบถามในประเด็นเรื่องความรู้/ความเข้าใจของประชาชนเกี่ยวกับประเภทของมูลฝอย และเรื่องการคัดแยก ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามบางส่วนก็เข้าใจเรื่องประเภทของมูลฝอยและมีส่วนน้อยที่ไม่เข้าใจเรื่องประเภทมูลฝอย เกี่ยวกับประเภทใดเป็นมูลฝอยเปียก

ประเภทใดเป็นมูลฝอยอันตราย มูลฝอยประเภทใดเป็นมูลฝอยที่นำกลับมาใช้ใหม่ได้ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐจึงควรมีการสร้างองค์ความรู้ การอบรมหรือประชาสัมพันธ์รณรงค์ความรู้เกี่ยวกับมูลฝอยในครัวเรือนมากยิ่งขึ้นในท้องถิ่นตนเอง

สำหรับส่วนที่สามเป็นประเด็นเกี่ยวกับการจัดการมูลฝอยในครัวเรือนของประชาชน สามารถจำแนกได้ 4 ประเภท โดยหลังจากใช้แบบสอบถามจำนวน 15 ข้อ ได้แก่ ประเภทมูลฝอยอันตราย เช่น หลอดไฟ กระป๋องสเปรย์ และถ่ายไฟฉาย ประชาชนส่วนใหญ่จะนำไปทิ้ง ส่วนแบตเตอรี่ที่สามารถนำไปขายได้ส่วนใหญ่ก็จะนำไปขาย ประเภทมูลฝอยที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้เช่น เศษผ้า ก็จะนำกลับมาใช้ใหม่ ส่วนกระดาษและหนังสือเก่าที่สามารถขายได้ก็จะนำไปขาย ประเภทมูลฝอยย่อยสลายได้ เช่น ซากพืช ก็นำไปทำปุ๋ยหมัก บางส่วนนำไปทิ้ง ส่วนจำพวกใบไม้ กิ่งไม้ ส่วนใหญ่จะนำไปเผา และมูลฝอยประเภทสุดท้ายคือ มูลฝอยทั่วไป เช่น ถุงพลาสติกและโฟม ก็นำไปทิ้ง ส่วนขวดพลาสติกและขวดแก้วที่สามารถขายได้จะนำไปขาย และมีบางส่วนที่นำไปทิ้ง เช่น ขวดแก้วที่แตกแล้ว

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยประเมินแล้วพบว่า จากการตอบแบบสอบถามของประชาชนส่วนใหญ่สามารถตอบแบบสอบถามได้ และมีความรู้ความเข้าใจในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดีในเรื่องของ อายุ ระดับการศึกษาและจำนวนประชาชนในครอบครัว ไม่เป็นผลต่อการตอบแบบสอบถามอย่างมีนัยสำคัญเชิงสถิติ ทั้งนี้จากแบบสอบถามนั้นผู้ตอบแบบสอบถามสามารถทราบว่า มูลฝอยมีประเภทอะไรบ้าง สามารถแยกประเภทของมูลฝอยได้ และยังทราบอีกว่ามูลฝอยชนิดใดเป็นมูลฝอยทั่วไป หรือมูลฝอยชนิดใดเป็นมูลฝอยอันตราย และยังทราบถึงวิธีการจัดการที่ถูกต้อง แต่จากการที่คณะผู้วิจัยได้ลงพื้นที่จึงทำให้ทราบว่าประชาชนส่วนใหญ่ทราบว่าการจัดการที่ถูกต้องควรทำแบบใด แต่ประชาชนไม่ปฏิบัติตามหลักวิชาการจากการขาดความตระหนักและจิตสำนึกที่ดีต่อการจัดการมูลฝอย จึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาด้านต่างๆ ตามมา

5.2 อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาแนวทางบริหารจัดการมูลฝอย กรณีศึกษาเทศบาลตำบลเกาะขวาง อำเภอเมืองจังหวัดจันทบุรี โดยจากผลการศึกษาพบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการมูลฝอยชุมชนยังขาดประสิทธิภาพและความชัดเจนของแผนแม่บทของหน่วยงาน โดยที่ผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล หัวหน้าส่วนราชการ พนักงานเทศบาล และประชาชนในพื้นที่ต้องมีการจัดประชุมประชาคม เพื่อเป็นการวางแผนทางและแผนการบริหารจัดการมูลฝอยในชุมชนให้มีความชัดเจน รวมทั้งต้องสร้างความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมูลฝอยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชชุด ธนสิทธิ์สวัสดิ์ และพินิจ ดวงจินดา (2553) ที่ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย กรณีศึกษา เทศบาลตำบลควนขนุน อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธงชัย ทองทวี (2553) ที่ได้ทำการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการมูลฝอยองค์การบริหารส่วนตำบลหนองขาม อำเภอจักราช จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่าการจัดการมูลฝอยและความร่วมมือของประชาชนที่อยู่ในเขตเทศบาล บางส่วนได้ให้ความร่วมมือในด้านการจัดการแยกมูลฝอยก่อนทิ้ง บางส่วนก็ไม่ให้ความร่วมมือ ทั้งนี้ประเด็นปัญหา

หลักของการจัดการมูลฝอยในชุมชนจากงานศึกษาวิจัยครั้งนี้ส่วนใหญ่พบว่า ความต้องการของชุมชนคือ ภาชนะรองรับมูลฝอยที่มีฝาปิดมิดชิด และจำนวนภาชนะรองรับที่เพียงพอกับปริมาณมูลฝอยที่เพิ่มขึ้น รวมทั้งต้องการให้ทางเทศบาลเพิ่มช่วงเวลาในการจัดเก็บมูลฝอยที่จากปกติเก็บเพียง 2 ช่วงเวลา ควรให้เพิ่มเป็น 3 ช่วงเวลา เพื่อลดปริมาณมูลฝอยที่ล้นออกนอกภาชนะรองรับที่ส่งผลกระทบต่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่น กลิ่นเหม็น และเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงที่เป็นพาหะนำโรค เป็นต้น ทั้งนี้สาเหตุในบางประเด็นอาจเป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรในชุมชน จึงส่งผลทำให้ปริมาณมูลฝอยเพิ่มขึ้นจนกลายเป็นปัญหาการเกิดปริมาณมูลฝอยล้นชุมชน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของไพบุลย์ แจ่มพงษ์ (2553) ที่ได้ศึกษาการจัดการมูลฝอยโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนบริเวณตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และพิเชษฐ์ คงนอก (2555) ได้ทำการศึกษาการจัดการมูลฝอยของชุมชนเทศบาลตำบลดอนหวาย อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้กล่าวว่ามีปริมาณมูลฝอยเพิ่มมากขึ้นก็เนื่องมาจากจำนวนประชากรที่เพิ่มอย่างเป็นนัยสำคัญ

5.3 ข้อเสนอแนะ

- 5.3.1 เทศบาลควรเพิ่มจำนวนภาชนะรองรับมูลฝอยให้เพียงพอกับปริมาณมูลฝอยที่เพิ่มขึ้น
- 5.3.2 เทศบาลควรเพิ่มเวลาในการจัดเก็บมูลฝอยจากปกติเก็บเพียง 2 ช่วงเวลา ควรให้เพิ่มเป็น 3 ช่วงเวลา เนื่องจากปริมาณมูลฝอยที่เพิ่ม
- 5.3.3 ควรจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการคัดแยกมูลฝอยเพื่อให้ประชาชนแยกมูลฝอย แต่ละประเภทและสามารถนำมูลฝอยที่คิดว่าไม่มีค่าสามารถนำไปเพิ่มมูลค่าได้
- 5.3.4 จัดตั้งงบประมาณส่วนกลางเพื่อสร้างเตาเผาปฏิกรณ์ที่ไร้มลภาวะของเทศบาลตำบลเกาะขวาง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
- 5.3.5 ควรมีการศึกษาวิธีการจัดการเพื่อลดปริมาณมูลฝอยที่มีประสิทธิภาพและไม่เป็นมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อม
- 5.3.6 ศึกษาแนวโน้มของปริมาณมูลฝอยที่เพิ่มขึ้นในปัจจุบันและในอนาคต ถึงแนวทางและวิธีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ รวมทั้งลดปัญหามูลฝอยล้นเมือง
- 5.3.7 เทศบาลควรจัดเจ้าหน้าที่ลงสำรวจพื้นที่เพื่อสอบถามถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับประชาชนในชุมชนของตน เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาชุมชนให้ดีขึ้น
- 5.3.8 คณะผู้บริหาร สมาชิกสภาเทศบาล หัวหน้าส่วนราชการ พนักงานเทศบาล และประชาชนในพื้นที่ต้องมีการจัดประชุมประชาคม เพื่อรับฟังประเด็นปัญหาและการวางแผนทางการจัดการมูลฝอยในชุมชนให้มีความชัดเจน รวมทั้งต้องสร้างความสนใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการมูลฝอยของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง